

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes
aliquot**

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

IIX. Oratio, eaque Posterior De Mixtione Rerum Publicarum

urn:nbn:de:bsz:31-102400

ORATIO,

eaque POSTERIOR

DE

MIXTIONE RERUM-
PUBLICARUM.

TRia inprimis, AUDITORES, rerum, si eas ad intellectum nostrum referre, indeque aliquam earum diversitatem petere, velimus, esse genera reperiemus. Nonnulla à conspectu ejus tam remota sunt, aciemque ejus ita effugiunt, ut nulla per naturam detur via, quâ ad cognitionem eorum adspirare liceat. Et hujus quidem classis sunt non tantum summa illa religionis nostræ & pietatis mysteria, quæ nemo principum hujus seculi cognovit, quæ ab infinitis æternitatis temporibus fuerunt abscondita, & adhuc hodieque essent, nisi DEO per suum verbum ea nobis revelare placuisset, quæ si ratione, tua perscrutari & investigare postules, nihilo plus agas, quam si des operam, ut cum ratione insanias; sed & multa, quæ ipsa natura ambitu suo complectitur, veluti, si quis tam ineptè curiosus sit, ut quærere non dubitet de numero stellarum, parne ille sit, an impar, ne vestigium quidem alicujus argumenti ullibi inveniet, quod vel minimâ probabilitatis specie ad alterutram con-

tradi-

tradi-
leat, qu-
res per
teneat.
leum
nò figat
certa &
in duo
nim fin
& subse
su vera
totius,
potest r
libet su
proprii
quam P
strantur
dubitati
rum ven
huc atq
tū gen
partē ex
autē & i
sit, nequ
piis sit a
momen
gotii fac
horum t
possit,

traditionis patrem animum ejus inflectere valeat, quamvis per omniem vitam, noctes atq; dies, res per se inanis & nullius usus, sollicitum ipsum, teneat. Sunt deinde alia, quæ evidentiâ suâ intellectum ita capiunt & determinant, ut in iis omnino figat pedem, iis acquiescat, & omnibus modis certa & necessaria esse sciat. Quæ & ipsa rursus in duo capita possunt describi. Quibusdam enim simul atque apprehensa fuerint, assentimur & subscribimus, eò, quod nullò expectatò discursu vera esse novimus: quemadmodum qui quid totius, quid partis nomine veniat, intelligit, non potest non eò ipso intelligere, omne totum quâlibet suâ parte esse majus; quædam ex immotis & propriis principiis deducuntur, & per causam, quam Philosophus *propter quam* vocat, demonstrantur. Nullus hic locus opinioni est, nullus dubitationi. Nulli hic contrariorum argumentorum venti, quæ fluctuantis animi judicium nunc huc atq; illuc dividant & in diversa rapiant. Tertium genus ea comprehendit, de quibus in utramque partem ex probabilibus disputari potest. Quamvis autem & in hisce intellectus noster non raro certus sit, neque dubitet, quin veritatem ex veris principiis sit affecurus; adversantium tamen rationum momenta sæpè non parum difficultatis ipsi & negotii faceffunt. Hinc fit, ut plenam & perfectam horum talium cognitionem arrogare sibi nemo possit, nisi & eam, quam pro vera venditat, sen-

M-

um, si
inde-
tere.
Non-
mque
r via,
Ec
a illa
nemo
nfini-
ta, &
a ver-
one,
plus
infa-
mbi-
è cu-
stel-
qui-
d vel
con-
adi-

sententiam, idoneis & concessis probationibus stabiliverit, & argumentorum, quibus pro contrariâ pugnetur, vim profligaverit.

Istorum ad numerum etiam illa pertinet quaestio, de qua superiori tempore ex hac ipsa cathedra verba feci, nempe de formis Rerumpublicarum, *simplices ne omnes omnino sint, & alterius societatem altera planè respuat? An verò, duae vel plures misceri, & in unam coalescere possint?* Cumque tum affirmativam eâ, qua fieri potuit, perspicuitate explicaverim, rationibusque & exemplis demonstrarim, constitui tela, quae, quibus diversum sentire placet, contra demonstratam veritatem contorquere solent, experiri, & ostendere, plumbea, vel potius plumbea ea esse, neque iis qui confidit, gloriari posse, quod apud Homerum Hector,

καὶ ἐμὸν βέλτερόν ἐστι πάρος γε.

Cum autem paucissimis id facere decreverim, ipso hoc brevitatis studio favorem vestrum *Auditores omnium ordinum splendidissimi*, & in audiendo benevolentiam impetraturum me spero.

✕ Eorum igitur, in quibus causa suae momentum collocant illi, qui mixtionem Rerumpublicarum tanquam figmentum vetustatis, & placitum Recentiorum explodere conantur, non immeritò primum constituimus id, quod ajunt, *ad omnem mixtionem ad minimum requiri duos, quae inter se coeant, cum fieri non possit, ut sibi ipsi aliquid misceantur*

D
scentur
mixta
re, &
terire
obus p
quoni
cum ai
scere p
non ha
simplic
At
lim ex
lium c
superi
apud
Sed
res loc
tum in
integr
inter
persun
partim
in con
mis d
Qu
public
non sin
ostent

fecatur; si ergo datur Respublica ex duabꝫ formis mixta; necesse est, inquit, aut utramque manere, & mixtioni superstitem esse; aut utramque interire; aut unam manere, alteram interire. Ex duobus posterioribus modis id non accidere patet, quoniam id, quod non est, nec cum eo, quod est, nec cum alio, quod & ipsum non est, misceri & coalescere potest. Si primum contingere dicas, jam non habes unam mixtam Rempublicam, sed duas simplices discretas.

Atque hunc ipsum lapidem esse, ad quem olim ex antiquitate quidam offendentes, naturalium corporum mixtionem è medio sustulerunt; superiori Oratiuncula diximus, idque videre est apud Philosophum I. de ortu & interitu Cap. X.

Sed nihil inde imminet periculi, cum rō dicto γὰρ non sit νόμιμος ἡγοῦντες sicut Veteres loquebantur. Deest enim disjunctioni quartum membrum: In mixtione neque omnia mixta integra & illesa manent; neque omnia penitus intereunt; neque quaedam omnino manent & supersunt, quaedam intereunt; sed omnia & singula partim manent & in eo sunt, partim intereunt, & in eo non sunt, quod loco citato verbis expressissimis docet Aristoteles.

Quā ratione autem fieri possit, ut in una Republica plures simplices status partim sint, partim non sint, id quoque supra luculentissime fuit ostensum. Nimirum, cum natura Reipublicæ in-

mo imperio seu majestate, quæ nihil aliud est, quàm concursus & coacervatio quædam omnium regaliū seu jurium, quæ *Majestatis* vocant, consistat, ab eaq; non quidem in se & seorsim considerat; (hòc enim modò uniformis illa est, & nulli varietati obnoxia) sed ratione illorum, qui eam obtinent, diversæ species & formæ Rerum publicarum desumantur, sitque adeò Monarchia, quando *unus*; Aristocratia, quando *Senatus & viri gloriosi*; Democratia, quam Philosophus Republicanam, voce generis ad speciem translata, nominat, quando *universus populus* imperat. Majestatemque & plenum omnium rerum arbitrium habet: si in civitate unus nonnullis Majestatis juribus gaudeat, reliquis apud optimates residentibus, tum status Regalis ex parte erit, ex parte non erit, Aristocraticus item ex parte erit, ex parte non erit: quemadmodum in Republica Romana, post leges à Valerio latas, ad id usque temporis, quò plebs, Siciniò quòdam autore, in sacrum montem secessit, Aristocratia partim fuit propterea, quòd Patres potestatem gerendi bellum, transigendi cum hostibus, fœdera pangendi, aliaque summa jura salva & inviolata retinuerint; partim non fuit, quòd nec magistratus mandare, nec civem in vincula abducere, aut multam multare invitò plebe potuerint, propter ipsorum provocationis ipsi concessum. Quòd quia populus, unam cum potestate creandorum magistratum, dono à Valerio acceptam,

cepta
um pa
partim
fufius
da fue

Atq;
fregim
ita hab
obtime
eniam
avridi
opposit
la, ne
stabul

Sec
eptias
fira, si
ire po
tia,
Quan
id vul
contr
ration
minu
contr
quer
& in
fente
script

ceptâ, obtinuit, aliorum autem majestatis, juri-
um particeps non fuit, ideoque & Democratia
partim ibi fuit, partim non fuit. Quæ & ipsa,
fufius supra deducta, hîc autem paucis repeten-
da fuerunt.

Atque sic primùm Neotericorum insultum
fregimus. Paremus nunc nos ad alterum, quod
ita habet: *Species Rerumpublicarum contrarias
obtinent naturas, & adversis pugnant signis. Est
enim de ratione specierum unius generis, esse
distinguenévas. At quæcunque contraria sive
opposita sunt, illa se invicem excludunt, neque ul-
la, ne divina quidem vis, facere potest, ut in unô
stabulentur subjecto.*

Sed ô miserabiles palæstritas ! ô pueriles in-
eptias ! Contraria integra vel in altiori gradu po-
sita, sibi invicem adversari, neque societatem in-
ire posse, tum constans eruditorum est senten-
tia, tum perpetuâ comprobatur experientîâ,
Quamquàm, quod ad divinam quoque virtutem
id vulgo extendunt, in eo nō paucos sibi habent
contradicentes. Disputat enim Petrus de Palude
rationib9 nō improbabilib9, nihil impedire, quò
minus *Deus absolutâ suâ & infinitâ potentiâ duo
contraria etiâ ad summum vigore provelcta, eum-
que retinentia, ad concordiam quandam redigere,
& in unare conjungere possit.* Cujus quidem suæ
sententiæ ex Recentioribus multos habet sub-
scriptores & approbarores. Si corpus locum

quendam occupavit, nullum aliud simul natura-
liter admittitur; divinâ tamen virtute nihil pro-
hibet, duo corpora in eodem consistere locò.
Nunquid ergò sic divinam potentiam tam angu-
stis circumscribamus terminis, ut negemus, duò
opposita per eam in eodem subjecto constitui
posse? Illud profectò, contraria nimirum, si re-
missa & graduum quorundam detractione dimi-
nuta fuerint, in eodem subjecto convenire eo-
rumque inimicitias dissolvi, & in amicitiam con-
verti, etiam illi nòrunt, qui *nondum erè lavantur*,
idque negare tam absurdum est, & ab omni sensu
alienum, quàm negare aquam tepidam, aut calo-
rem fuscum esse posse. Atqui nos, quando du-
as vel plures simplices Rerum publicarum formas
misceri & in unam coalescere asserimus, non
integras eas & illibatas servari, sed quasi refrin-
gi, atque ex parte destrui, dicimus, cum nul-
la earum in mixtione omnia majestatis jura reti-
neat, sed semper aliquorum jacturam faciat.

Sed experiatour, cujusmodi illud sit, quod pro
palmaris habent, & in quo robur cause suæ po-
nunt. *Majestas*, inquit, *est quid individuum.*
Ergò unò & eodem tempore neque unì & paucis,
neque unì & omnibus, nec paucis & omnibus, ne-
que unì, paucis & omnibus simul potest attribui, &
per consequens nec status Rerum publicarum pos-
sunt misceri.

Nihil profectò tritius est, nihil usitatius
quàm *majestatem seu summum imperium esse dè-*

dicat.

διαιρετον, seu *individuum*. At quisquis id ἀπλῶς & sine ulla coarctatione accipit, is eò ipso testatum facit, se ignorare, in quo natura Majestatis collocata sit. Majestas totum quoddam est, diversa jura, tanquam partes, in sese continens. Ergò hòc ipso capax est divisionis in plura & diversa jura. Esse enim totum, & non recipere divisionem in eas partes, ex quibus constat, manifestissimam implicat contradictionem.

Ergòne, ais, tu ꝑ Civis, qui jura majestatis individua esse asserunt, dicam scribis, & sexagenarios de ponte desicis.

Sed scias, velim, & me statuerè, *Majestatem esse certo modo individuum*. Si Majestatem seu absolutum imperium *mensuram quandam esse*, dixero, nihil, quòd à dignitate & excellentiâ ipsius alienum sit, ipsi tribuero. Majestas enim est prima inter potestates Reipublicæ, à nullo siquidem dependet: reliquæ autem potestates omnes, quas in Republica reperire est, ab ea dependent. & quod potestates sunt, acceptum ipsi referunt. At quod primum est in unoquoque genere, id mensuram reliquorum esse, circa *cap. II. Lib. X. Metaph.* Interpretes docent. Et quis majestati *mensuræ* appellationem denegaverit? *Mensura est id, quo quantitatem alius cognoscimus*, sicut expressis verbis *loca citato* scribit Aristoteles. Cognosci autem quantitatem & magnitudinem omnium potestatum & impe-

riorum in civitate per accessum ad majestatem, & recessum ab eadem, omnium est certissimum. Eò enim quodlibet imperium majus & dignius est, quò propiùs à summo abest. Porro *omnem mensuram esse individuan*, idem Aristoteles *ibidem* docet.

Quid audio, inquis, ammon pes & uncia mensurarum genera sunt? Ille nihilominus in dua semper des, in digitos, hec in semiuncias, duellas, siculica, sextulas, drachmas, dispescitur.

Atqui hoc ipsum volui, quando paulò ante & dixi & probavi, *Majestatem divisionis esse capacem*. Dividi potest mensura, quia partes habet. Dicitur autem individua propterea, quod, quando dividitur, & aliquid ipsi detrahitur, speciem mutat, neque τὸ εἶδος, quod antea habebat, retinet; quemadmodum si à pede vel unum digitum, ab uncia drachmam auferas, pes non manet, & uncia esse desinit. Pari ratione Majestas dicitur individua propterea, quod, si ab ea unum vel alterum ex juribus, quæ ipsam constituunt, abscindatur, non retineat naturam & nomen Majestatis.

Atque hoc ipsum est, quod Jurisperiti docent, dum *individuum* definiunt, quando *divisione facta in singulis partibus non remanet forma substantialis*. Hoc autem modò majestatem & jura ipsius individua esse, nostræ sententiæ planè non obstat. Mixtio enim Republicæ requirit

rit quidem divisionem majestatis, sed non ita, ut in ulla illarum partium Reipublicæ, inter quas dividitur, natura suam salvam & incolumem retineat; quamvis in omnibus simul sumtis inviolatam eam, & omnibus numeris perfectam obtineat: quemadmodum in Republica Romana exactis Regibus Majestas erat penes solum Senatam; at legibus à Valerio latis dividebatur inter Senatam & plebem, duobus insignibus juribus plebi traditis. Hic neque penes Senatam Majestas manebat, neque plebs eam accipiebat, licet utraque pars conjunctim eam haberet.

Nonnulli cum & ipsi cum Novatoribus delirare, quam cum antiquitate sapere malint, & verò nihil aliud suppetat, quò molestias nobis creare possint, id arripiunt, quod vulgò dici solet, *Species non miscentur*, existimantes, se reperisse, non quod pueri in fabâ.

Verùm qui Philosophiam naturalem vel à limine salutârunt, vanitatem hujus argumenti deprehendunt. Quid enim decantatius est, quam *elementa misceri, & per mixtionem alia corpora ex iis glomerari?* An non autem *species corporum naturalium sunt elementa?* Si verum est, nullam quascumque species mixtionem admittere, quid tot seculis tot eruditi viri in enucleanda & explicanda natura & modo mixtionis desudarunt, deque eâ tot commentarios scripserunt, & in-

lucem emiserunt? Quod iditur vulgato sermone usurpatur, *species non miseri*, id aut tanquam ab omni ratione & communi hominum opinione alienum explodendum, aut ita accipiendum est, quod *non misceantur ita, ut integra permaneant, & idcirco suum retineant*. Quò quidem sensu Rerumpublicarum mixtionem non evertere, ex iis, quæ hæcenus disputavimus, manifestum est.

Atque hæc ea, quibus confisi ex Recentioribus nonnulli à sententia ab universâ ferè antiquitate approbatâ, inque seculum hoc transmissâ, & superiùs à nobis demonstratâ, recedere, eamque labefactare conati sunt, non proponere tantùm, sed repellere etiam & destruere volui. Quod si & alia alicubi occurrerint, quæ veritati isti obstare videantur, illa ex illis, quæ in medium à nobis fuerunt allata, nullò negotiò à quovis infirmabuntur & diluentur.

DEUS ter OPTIMUS MAXIMUS, qui ut omnis boni, sic & Rerumpublicarum auctor est, cujus nutu & voluntate imperant, quicunq; imperant, corda Imperatoris, Regum & Principum Christianorum ita dirigat, ut abjectis armis omnia sua consilia ad pacem referant, pacem unicè expectent, & amplectentur. Ille pacificis deliberationibus successum largiatur, atque ad exitum ducat omnibus bonis, imprimis verò

Ecclesiæ suæ salutarem.

D I X I.

IN.